

ТЕОДОР ФИВЕГ (1907—1988)

У Мајнцу, где је на универзитету „Јоханес Гутенберг“ предавао филозофију права и социологију права, 29. јула 1988. године преминуо је Теодор Фивег (Theodor Viehweg). Угасио се живот једног скромног, тихог и повученог човека, правог оличења универзитетског професора старог хуманистичког стила и става. Човек истинске духовне отмености, Теодор Фивег је био аутентичан представник једног *tipa* професора какав се на савременим западним универзитетима, прилагођеним (и жртвованим!) потребама и наложима техничко-индустријског света, све ређе може сусрести.

Теодор Фивег је рођен 30. априла 1907. године у Лајпцигу. Ту је завршио познату Томас-школу, да би правне науке и филозофију студирао на универзитетима у Минхену, Лајпцигу и Берлину. Од 1949. до 1967. био је суиздавач и одговорни уредник „Архива за правну и социјалну филозофију“ (ARSP), часописа који, једнако пре као и данас, даје печат правној филозофији и теорији двадесетог века. Након хабилитације, у раздобљу од 1953. до 1972. био је професор на Правном факултету у Мајнцу. Од 1970. до 1978. налазио се на челу немачке секције Међународног удружења за правну и социјалну филозофију (IVR), а од 1978. до смрти био је њен почасни председник.

За име покојног проф. Фивега трајно ће остати везан један далекосежан и плодотворан преврат у правној филозофији нашег времена. Тај преврат изазвала је његова „књижица“ (како ју је сам скромно називао) под насловом *Топика и јуриспруденција*. Прво од њених пет издања у Немачкој појавило се 1953. године, и одмах привукло велику пажњу и покренуло живу расправу која траје непрекидно до данас. О ширини интернационалне рецепције Фивеговог дела најбоље сведоче преводи на енглески, италијански, шпански, португалски, јапански и, захваљујући београдском „Нолиту“, на српскохрватски језик (1987).

Фивегу је пошло за руком оно што, иначе, не бива тако често: да књигом од стотинак страница, која је остала његово не само главно него и једино дело, залочне преображавања самих основа на којима почива читава једна дисциплина каква је јуриспруденција. Има нечег необичног, готово парадоксалног, у томе што то није учињено, рецимо, проналаском каквог дотад непознатог, дакле неупражњаваног и сасвим новог метода. Напротив, тако радикалан потхват изведен је на неочекиван начин: чином рефлексije, враћањем на једно од врела западњачке духовности, на топику и реторику. Традиција овог вида европског мишљења, рођеног у антици, одржавала се у животу све док је, безмало до потпуног заборавља, није потиснуо победнички поход картезијанског метода, под чију је власт доспела и јуриспруденција. На њеном је тлу суверено завладао строг дедуктивно-систематски начин мишљења, израђен и примењиван по узору на геометрију. Тако се изгубило из вида оно за шта су знали Аристотел или Цицерон, а што почетком XVIII века није био заборавио ни Бан Багиста Вико — да је право особено подручје људског практичног живота и делања, да ту имамо посла с проблемима о којима се расправља и аргументује помоћу топице као вештине проблемског мишљења коју је развила реторика. Не без подстицаја које је добио од великог романисте Ернста Роберта Курцијуса, проф. Фивег је посегнуо за потиснутом баштином топице и реторике, обнављајући је и чинећи је плодном за савремену јуриспруденцију. Није претерано ако се, сада кад су окончани његов живот и дело, каже да је и једно и друго посветно спаса-

вању топике и преображавању јуриспруденције у њеном духу — прегнуће с несумњивим хуманистичким настројењем у позадини.

Писац ових редова имао је драгоцену прилику да се више пута сусретне са проф. Фивегом у његовом дому и да с њим разговара. У једном од тих разговора, на питање како је дошао до своје основне замисли и водеће идеје, одговорио је да за то највише има да захвали филозофу Николају Хартману, чија је предавања слушао и који је упозоравао на апоретичан начин рада у филозофији, као и свом учитељу у правној филозофији Карлу Аугусту Емгеу, који је неуморно наглашавао значај „ситуацијског мишљења”. А на питање шта посебно цени у научном послу, рекао ми је без оклевања: прегнантност. У овој речи, која обједињује дубину и сажетост мисли, садржано је високо мерило одговорности према позиву научника и филозофа. Кад ју је изговорио, стекао сам утисак да се у тој речи огледа цео духовни лик проф. Теодора Фивега. Данас, кад њега више нема међу живима, тај је утисак прерастао у чврсто уверење.

Данило Баста